

Узагальнення практики розгляду справ, які виникають із сімейних правовідносин за 2013 рік

У 2013 р. на розгляді Жидачівського районного суду Львівської області перебувало 367 справ, що виникають з сімейних правовідносин (в порядку позовного провадження), з них з ухваленням рішення розглянуто 275 справ (із задоволенням позову - 270 справ); із закриттям провадження – 14 справ; із залишенням заяви без розгляду – 64 справи. У порядку окремого провадження розглядалося 18 справ, з них, з ухваленням рішення розглянуто 18 справ (в тому числі із задоволенням заяви - 18). Загальна кількість розглянутих судом справ – 985, тобто спори, що виникають із сімейних правовідносин становлять 27.9% від загальної кількості справ, що перебували у провадженні суду у 2013 році.

До спорів, що виникають із сімейних правовідносин належать:

- позови про розірвання шлюбу – 218 справ;
- про стягнення аліментів – 104 справи;
- про встановлення батьківства або материнства – 1 ;
- про позбавлення батьківських прав – 13,

а також справи окремого провадження:

- про надання права на шлюб -16;
- про відновлення дошлюбного прізвища -2.

Переважає кількість справ, що виникають із сімейних правовідносин є справи про розірвання шлюбу. Коефіцієнт справ даної категорії від загальної кількості спорів, що виникають із сімейних правовідносин становить 59.4%. Із 218-ти цивільних справ про розірвання шлюбу, що перебували в провадженні суду протягом 2013 року, розглянуто 214 справ, з них з ухваленням рішення - 162 справи (у тому числі заочного - 25); із задоволенням позову – 162 справи; із закриттям провадження у справі – 5; із залишенням заяви без розгляду - 47. Станом на кінець звітного періоду у провадженні суду залишилося 4 нерозглянутих справи.

Основними причинами розірвання шлюбу сторони вказували:

- 1) зловживання спиртними напоями, сварки та бійки на ґрунті пияцтва;
- 2) не забезпечення матеріальних потреб сім'ї, ухилення від обов'язку по вихованню та утриманню дітей;
- 3) відсутність взаєморозуміння через різні характери та погляди на шлюб, сімейне життя;
- 4) подружнє зрада, порушення моральних принципів співжиття подружжя, інші причини.

При вирішенні позовів про розірвання шлюбу суд повно та всебічно з'ясував фактичні взаємини подружжя, мотиви та причини розлучення, забезпечував участь в судовому засіданні як правило, обох сторін та вживав заходів до примирення подружжя, особливо за наявності спільних неповнолітніх дітей у подружжя, чи за умови клопотання одного з них.

У провадженні Жидачівського районного суду в 2013 році перебувало 104 справи про стягнення аліментів. Справи даної категорії займають друге місце по кількості справ, серед спорів, що виникають із сімейних правовідносин, та становлять 28.3%. Усього розглянуто 102 справи, у тому числі з ухваленням рішення – 90 справ (із винесенням заочного рішення - 6), із задоволенням позову – 86; із закриттям провадження у справі – 1; із залишенням заяви без розгляду – 11. Станом на кінець звітного періоду 2 справи перебувають у залишку.

Переважна кількість позовів про стягнення аліментів подавалася про стягнення аліментів на утримання однієї дитини в розмірі $\frac{1}{4}$ частини від усіх видів заробітку, але не менше 30% прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку.

В ході проведення узагальнення встановлено, що при оформленні позовних заяв недостатньо уваги приділяється наданню інформації про місце праці відповідача, в основному така інформація надається суду зі слів позивача та не підтверджується письмовими доказами. Даний факт здебільшого пов'язаний із неофіційним працевлаштуванням громадян.

Протягом 2013 року Жидачівський районний суд розглянув 12 справ про позбавлення батьківських прав, 1 справа на кінець звітного періоду знаходиться у залишку. Їх частка у структурі справ щодо спорів, які виникають із сімейних правовідносин становить 4.5%.

З ухваленням рішення розглянуто 10 справ, (з них: заочного розгляду справи – 4, із задоволенням позову-10); із залишенням заяви без розгляду - 2 справи.

При розгляді справ про позбавлення батьківських прав судом дотримувалися вимоги Конституції України, законів України, Конвенції ООН «Про права дитини» та інших нормативно-правових актів. Справи розглядалися за обов'язкової участі органу опіки та піклування, їх висновку щодо вирішення спору, наданого на підставі відомостей, отриманих у результаті обстеження умов проживання дитини, батьків, інших осіб, які бажають проживати, брати участь у вихованні дитини. Виходячи з того, що позбавлення особи батьківських прав є крайнім заходом впливу на осіб, які не виконують батьківських обов'язків, рішення про застосування позбавлення батьківських прав приймалося лише після повного, всебічного, об'єктивного з'ясування обставин справи, зокрема ставлення батьків до дітей.

В 2013 році до суду надійшла 1 цивільна справа про встановлення батьківства або материнства, яка розглянута судом з винесенням рішення та задоволенням позову.

Слід зазначити, що при розгляді справ про встановлення батьківства щодо дитини, яка народилася до 1 січня 2004 р., необхідно застосовувати відповідні норми КпШС, беручи до уваги всі докази, що достовірно підтверджують визнання відповідачем батьківства, в їх сукупності, зокрема, спільне проживання й ведення спільного господарства відповідачем та матір'ю дитини до її народження, спільне виховання або утримання ними дитини. Справи про визнання батьківства щодо дитини, яка народилася не раніше 1 січня 2004 р., суд має вирішувати відповідно до норм СК України, зокрема ч. 2 ст. 128, на підставі будь-яких доказів, що засвідчують походження дитини від певної особи й зібрані з дотриманням норм цивільного процесуального законодавства.

Справи про визнання батьківства суд розглядає у позовному провадженні.

Відповідно до статей 213, 215 ЦПК (1618-15) рішення щодо визнання батьківства (материнства) ґрунтуються на всебічно перевірених судом даних, що підтверджують або спростовують заявлені вимоги чи заперечення проти них, а його резолютивна частина - містить всі відомості, необхідні для реєстрації батьківства (материнства) в органах РАЦС (прізвище, ім'я та по батькові матері й батька, число, місяць і рік їх народження, громадянство, а також номер актового запису про народження дитини, коли та яким органом його вчинено).

Питання щодо походження дитини суд вирішує на підставі будь-яких доказів про це. Висновки експертизи, у тому числі судово-генетичної, необхідно оцінювати з урахуванням положень ст. 212 ЦПК (1618-15), згідно з якою жоден доказ не має для суду наперед установленого значення, він оцінює докази в їх сукупності, а результати оцінки відображає в рішенні з наведенням мотивів їх прийняття чи відхилення.

До справ, що виникають із сімейних правовідносин, які розглядаються в порядку окремого провадження, відносяться:

- надання права на шлюб - 16 справ;
- відновлення дошлюбного прізвища - 2 справи;

- розірвання шлюбу за заявою подружжя, яке має дітей – 0;
- поновлення шлюбу після його розірвання – 0;
- встановлення режиму окремого проживання за заявою подружжя – 0.

Право на шлюб мають особи, які досягли шлюбного віку. За заявою особи, яка досягла шістнадцяти років, за рішенням суду їй може бути надано право на шлюб, якщо буде встановлено, що це відповідає її інтересам.

Загальна декларація прав людини у частині першій статті 16 проголосила право чоловіка і жінки, які досягли повноліття, одружуватися і засновувати сім'ю. Відповідно до статті 23 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, за чоловіками та жінками, які досягли шлюбного віку, визнається право на одруження і право засновувати сім'ю. Право на шлюб чоловіка і жінки, які досягли шлюбного віку, закріплено у статті 12 Конвенції про захист прав людини і основних свобод.

Досягнення шлюбного віку є юридичним фактом, який породжує у особи право на шлюб. Однак це право може бути реалізоване лише при волевиявленні двох осіб - жінки та чоловіка. У статті 23 Сімейного кодексу змінено формулювання підстави для надання права на шлюб. Нею може бути не лише виняткова обставина, адже перше кохання у 16 років назвати винятковою обставиною важко. У всіх випадках, коли це відповідатиме (саме відповідатиме, а не суперечитиме) інтересам особи, суд надасть їй право на шлюб.

Надання права на шлюб віднесено до компетенції суду. У цій ситуації суд здійснює контрольну функцію: його обов'язком є з'ясування наявності підстав для задоволення заяви.

Протягом 2013 року до суду надійшло 16 заяв про надання права на шлюб, 16 з яких розглянуто із винесенням рішення та задоволенням позову.

2 справи що виникають із сімейних правовідносин та відносяться до справ окремого провадження - справи за заявами про зміну прізвища. Звернення до суду з такими заявами були породжені тим, що під час винесення рішення суду про розірвання шлюбу не було вирішено питання про зміну прізвища дружини при реєстрації розірвання шлюбу в органах РАЦС, тобто не вирішено питання про відновлення дошлюбного (дівочого) прізвища дружини.

Аналізуючи ці статистичні дані, зазначаємо, усі справи про спори, що виникають із сімейних правовідносин розглядалась у встановлені законом процесуальні строки, з дотриманням норм матеріального та процесуального права. Рішення та ухвали судів відповідали вимогам, встановленим ЦПК України.

Судді в повній мірі досліджували обставини справи, визначали характер спірних правовідносин, завжди правильно визначали норму матеріального закону, який підлягав застосуванню до вказаних правовідносин, чітко і неухильного дотримувалися норм чинного законодавства при розгляді цивільних справ, забезпечуючи своєчасне вирішення питань відкриття провадження у справах, належну підготовку справ до розгляду, розгляд справ протягом розумного строку, підвищення особистої відповідальності за якісний та оперативний їх судовий розгляд, дотримання правил підсудності, належне складання та оформлення процесуальних документів, реагування на випадки порушення законодавства відповідними учасниками правових відносин.

Проблемних питань при вирішенні спорів що виникають з сімейних правовідносин у суддів Жидачівського районного суду Львівської області не виникало.

Підготували: помічник судді Жидачівського районного суду Думан Л.І.
помічник судді Жидачівського районного суду Подобинська І.Я.